

امیر علیزادگان

تاریخچه تئاتر در تبریز (۵)

پرو، شہ گاہ علوم انسانی و مطالعات فرہنگی
پرتال جامع علوم انسانی

تئاترال انجمن روابط فرهنگی ایران و شوروی شعبه تبریز و خانه
فرهنگ شوروی

در شماره‌های پیشین فصلنامه تئاتر نوشتیم که همزمان با ورود ارتش سرخ به آذربایجان ایران در شهریور ۱۳۲۰، آکتورال آرین که به سرپرستی بیوک خان نخجوانی فعالیت می‌کرد منحل گردید و پیشکسوتان همان گروه، آکتورالهای دیگری به نام‌های فردوسی، حقیقت، ایران و تبریز را تشکیل دادند. این آکتورالها تا سال ۱۳۲۳ به فعالیت تئاتر مشغول بودند و هرکدام با تعدادی از بازیگران که اغلب بازیگران در این گروهها یکی بودند، نمایشنامه‌هایی را حاضر کرده و روی صحنه می‌بردند. مشخصه این گروهها فقط با کارگردان و مدیریت نمایش معلوم می‌شد. در سال ۱۳۲۳ گروههای فوق از جریانات سیاسی روز که در آن دوران در تبریز جریان داشت، متأثر شده جملگی تحت نظارت انجمن روابط فرهنگی ایران و شوروی و خانه فرهنگ شوروی به فعالیت می‌پردازند.

انجمن روابط فرهنگی ایران و شوروی شعبه تبریز خود

تحت نظر انجمن روابط فرهنگی ایران و شوروی که در تاریخ ۱۹ اسفند ماه ۱۳۲۱ در تهران تشکیل شده بود فعالیت می نمود. انجمن مذکور شعبه تبریز در ۲۱ مرداد ۱۳۲۲ با پیش از صد نفر تشکیل می یابد. هیئت مدیره این انجمن در اولین جلسه خود فعالیت پنج کمیسیون را زیر نظر «انجمن» به تصویب می رساند. این کمیسیون ها عبارت بودند از: ۱- کمیسیون ادبی، ۲- کمیسیون طبّی، ۳- کمیسیون هنرهای زیبا، ۴- کمیسیون ورزش و سیاحت، ۵- کمیسیون اقتصاد و آخرین آنها کمیسیون اجتماع زنان بوده که هدف از آن آشنا کردن زنان در مسائل اجتماعی و فرهنگی بوده است. هیئت مؤسس «انجمن» هفتاد و یک نفر بوده و یکصد و سه نفر عضو عادی داشته است. از هفتاد و یک نفر هیئت مؤسس، دو نفر آن از بانوان بوده و مابقی را آقایان تشکیل داده است. ترکیب تشکیل دهنده، اعضای عادی انجمن تبریز بدین گونه بوده است: هفده نفر بانوان و هشتاد و شش نفر آقایان. از مهمترین فعالیت های «انجمن» که می توان از آن یاد کرد، تشکیل مجالس جشن و سرور به مناسبت های مختلف از جمله اعیاد ایرانی است.

فعالیت اعضای انجمن در کمیسیونها نیز یکی دیگر از فعالیت های مهم و مؤثر آن به حساب می آمده و در اینجا به مناسبت ارتباط مطلب، فقط از فعالیت کمیسیون ادبی نمونه هایی را جهت اطلاع درج می کنیم، سپس از فعالیت کمیسیون هنرهای زیبا که شاخه مهم آن را تئاتر تشکیل می داد، سخن می رانیم:

چند نمونه از فعالیت کمیسیون ادبی:

— نشر «تمثیل کریلوف» به ترجمه صفوت

- نشر کتابچه‌ای ضد فاشیست به زبان فارسی و ترکی آذری.
 - نشر ترجمه حکایت «اوستا زینال» نوشته جلیل محمدقلی—
 - زاده از ترکی آذری به فارسی توسط میلانی^۱.
 - نشر شرح حال جلیل محمدقلی زاده به فارسی و ترکی آذری.
 - نشر مجموعه آثار بانو «حیران» توسط غلام محمدلی
 - نشر مجموعه شعرهای میلانی
 - نشر کتاب «صائب» نوشته حاجی محمد نخجوانی
 - نشر شرح حال حکیم محمد زکریای رازی
 - نشر خاطرات سفر نمایندگان ایرانی انجمن به شهر باکو
 - به زبان فارسی و ترکی آذری
 - نشر مجله شفق که ناشر افکار انجمن بوده است.
 - نشر آثاری از کریلوف، جلیل محمدقلی زاده، گریبایدوف،
 - لرمونتوف، آستروفسکی، عزیز حاجی بیگوف و ... به زبان
 - فارسی و ترکی آذری.
- حال می‌پردازیم به فعالیت «تئاترال انجمن» که یکی از شاخه‌های مهم کمیسیون هنرهای زیبا بوده است. دست‌اندر کاران تئاتر تبریز در «انجمن» هیئت تئاترالی را تشکیل می‌دهند که از نظر انسجام فیزیکی تا آن تاریخ بی‌نظیر بوده است.^۲

هیئت «تئاترال انجمن و خانه فرهنگ شوروی» فعالیت رسمی خود را از اواخر سال ۱۳۲۳ آغاز می‌کند.^۳

مؤسسين و بازیگران آن همان بازیگران آکتورالهای گذشته تئاتر تبریز بودند. بعد از آکتورال آرین این دومین بار است که اکثر هنرمندان دور هم جمع شده و به فعالیت تئاتر می‌پردازند.^۴

از آرزوین فریادون فریادون

عکس دسته هیئت تئاترال انجمن روابط فرهنگی ایران و شوروی شعبه تبریز

بشارت مهم

اعلیٰ محترم

اکتورال دمام و ایرت روابط فرهنگی ایران و شوروی

که از مکتوبات فاریننگان عشکری شده و سه ماه است منتشر می‌گردد.

سابقه های ادبی و اخلاقی و اجتماعی را منتشر نموده است.

اولین گشایش سال ۱۳۲۶ و ۱۳۲۵ را با ضمیمه

عشکری شهرت عالم

(حاجی قارا)

که اثر دوستی بزرگ شرو میرزا فتحعلی آخوندزاده است.

میباشد هم عیسای عزیز مزده میمند که هر روز انتشار می‌دهد.

امضای ماه ۱۳۲۶ بنا اصول جدید و دستکود های عالی حضرت

باشد خواهد گشت

هیئت مدیره اکتورال روابط فرهنگی ایران و شوروی

شعبه تبریز

چاپخانه «ایران» تبریز

شماره ۱۴۷

شماره ۴۷۷

اولین اطلاعیه تئاتری که خبر از ایجاد «تئاترال انجمن» می‌دهد به شرح زیر است: «بشارت مهم اهالی تبریز. آکتورال درام و اپرت روابط فرهنگی ایران و شوروی شعبه تبریز که از مقتدرترین هنرپیشگان تشکیل شده و سه ماه است که نمایش‌های ادبی و اخلاقی و اجتماعی را حاضر نموده. اولین گشایش سال ۱۳۲۳ و ۱۳۲۴ را با نمایش کم‌دی مشهور عالم حاجی‌قارا که اثر نویسنده بزرگ شرق میرزا فتحعلی آخوندزاده میباشد به هم‌میپنهان عزیز مژده می‌دهد که در روز پنجشنبه ۱۰ اسفند ماه ۱۳۲۳ با اصول جدید و دکور-های عالی به معرض تماشا خواهد گذاشت.

هیئت مدیره آکتورال روابط فرهنگی ایران و شوروی
شعبه تبریز»

هیئت هنرپیشگان دزام و اپرت «تئاترال انجمن» طی پوستری نمایشنامه‌ها و بازیگران و تشکیلات تئاترال خود را به شرح زیر به اطلاع مردم می‌رسانند:

«مژده مهم - از طرف هنرپیشگان ماهر و مقتدر درام و اپرت روابط فرهنگی ایران و شوروی نمایشات زیرین بموقع تماشا گذاشته خواهد شد

۱- حاجی قارا	نگارش	میرزا فتحعلی آخوندوف
۲- آرشین مال‌آلان	«	عزیزبیک حاجی‌بیگوف
۳- لیلی و مجنون	«	«
۴- اصلی و کرم	«	«
۵- مشدی عباد	«	«
۶- عشق و انتقام	«	سلیمان ثانی آخوندوف
۷- آیدین	«	جعفر جبارلی

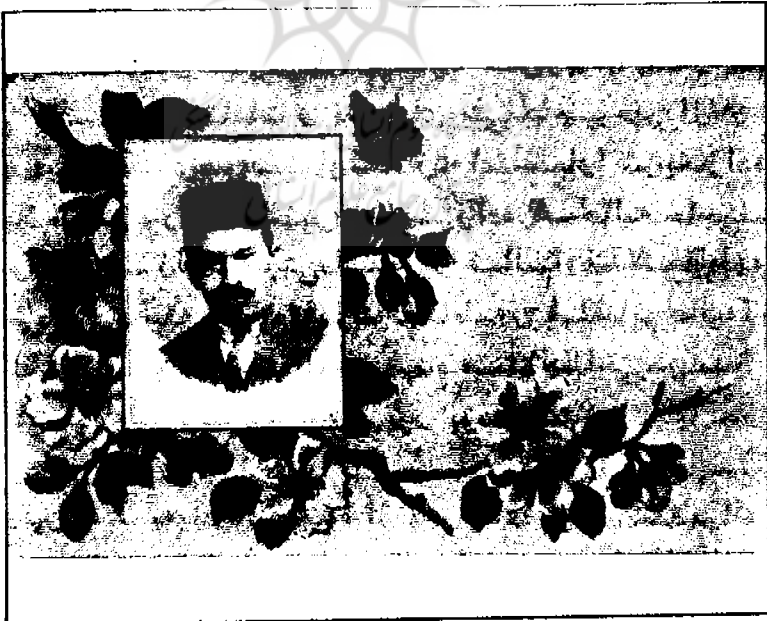
- ۸- سویل «
 ۹- ناموس «
 ۱۰- عاشق غریب «
 ذ- حاجی بیگوف «
- پوستر فوق اسامی هیئت آکتور، آکتریس و کارگردان و مدیر نمایش خود را بدین شرح اعلام می‌کند:
- ۱- صمد صباحی، ۲- جواد شفیع‌زاده، ۳- محمدعلی رشدی ۴- ایرج احمدزاده ۵- بیوک خان محمدی ۶- اسماعیل مزدوری ۷- محمدعلی ولی‌زاده ۸- عبدالله احسانی ۹- اسماعیل دلیرپور ۱۰- صمد... ۱۱- رسول سرحددار ۱۲- محمدعلی کوچکخان ۱۳- صمد دباغ ۱۴- احمد صرافی ۱۵- صابر همراهی ۱۶- قلی فشنگی ۱۷- محمد هنرور ۱۸- مجید ضرابی ۱۹- عبدالله رهبری ۲۰- محمد خسرو-شاهی ۲۱- صمد آذرآئین ۲۲- حسن زرگریان ۲۳- علی اکبر اعتبار ۲۴- علی دربندی ۲۵- ابوالفضل آوازی ۲۶- فریدون نیک‌بین ۲۷- اکبر نگارگر ۲۸- حمید حسن‌زاده ۲۹- رستم حجتی ۳۰- استاد مقامات و نغمه‌های ملی - چهره‌پرداز.
- و هیئت آکتریس عبارتند از: ۱- سارا شریف‌زاده ۲- لیلا محسن‌پور ۳- صفوره طاهرزاده ۴- عالیه حاجی-جعفرزاده ۵- زلیخا حجتی ۶- منور قاسم‌اوف ۷- فاطمه سلماسی ۸- شفیقه رافعی ۹- خانم فاطمه ۱۰- خانم عالیه.
- کارگردان هیئت تئاترال به عهده صمد صباحی، و مدیر نمایشات عبدالله عبدالله‌زاده فریور بوده است.^۵

اولین سند به یادگار مانده از اجراهای هیئت تئاترال انجمن «پوستر نمایشنامه حاجی قارا است. نمایشنامه «حاجی قارا» نوشته میرزا فتحعلی آخوندزاده

محمد صباغی

عبدالله زاده فریور

هیئت هنرستان دولتی و ارتباط فرهنگی ایران و شوروی

بیانیه شروع اولین دور نمایشات سال ۱۳۳۲ - ۱۳۳۶

از طرف هیئت هنرستان دولتی و منتظر درام و اپرت روابط فرهنگی ایران و شوروی
نمایشات زیرین سوختن شما گذاشته خواهد شد

توجه

برای هر دو هیئت هنرستان دولتی ایران و شوروی در سال ۱۳۳۲
نمایشات دولتی ایران و شوروی - جایی با یک تریه
نمایشات دولتی شوروی - جایی با یک تریه
برای هر دو هیئت هنرستان دولتی ایران و شوروی

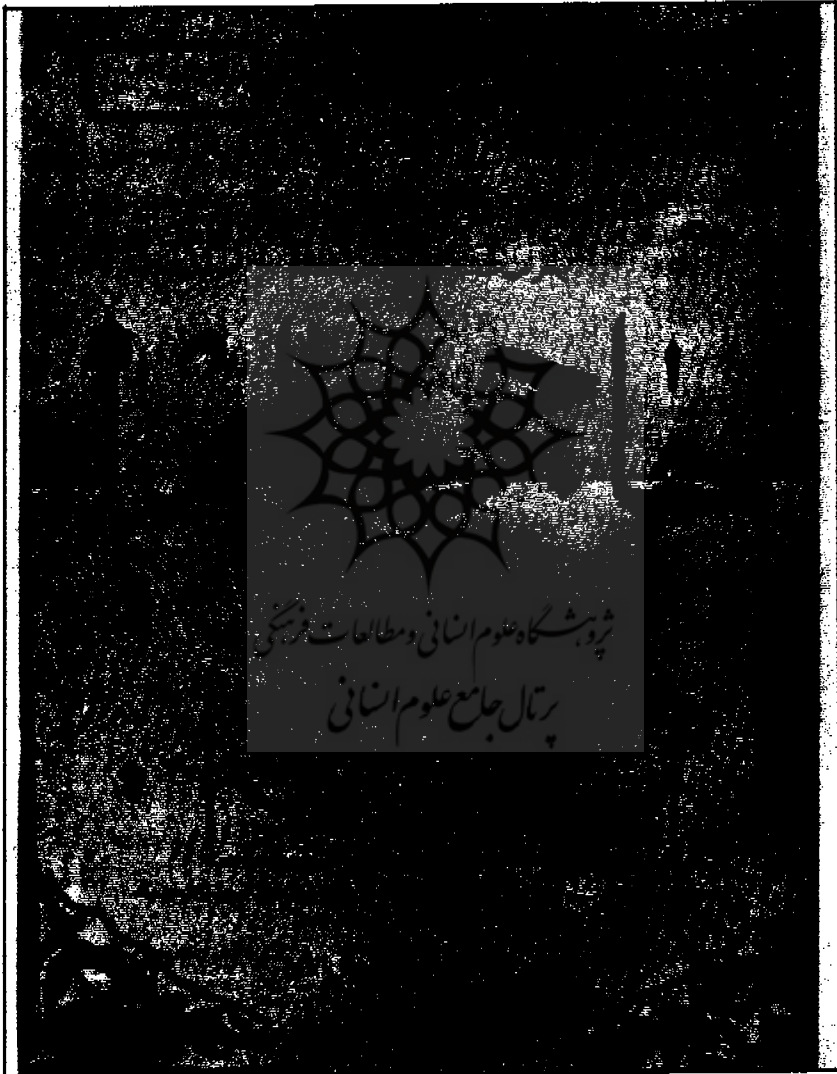
هیئت استرلیس	هیئت اکور	توجه
<p>۱. کلاس اول</p> <p>۲. کلاس دوم</p> <p>۳. کلاس سوم</p> <p>۴. کلاس چهارم</p> <p>۵. کلاس پنجم</p> <p>۶. کلاس ششم</p> <p>۷. کلاس هفتم</p> <p>۸. کلاس هشتم</p> <p>۹. کلاس نهم</p> <p>۱۰. کلاس دهم</p>	<p>۱. کلاس اول</p> <p>۲. کلاس دوم</p> <p>۳. کلاس سوم</p> <p>۴. کلاس چهارم</p> <p>۵. کلاس پنجم</p> <p>۶. کلاس ششم</p> <p>۷. کلاس هفتم</p> <p>۸. کلاس هشتم</p> <p>۹. کلاس نهم</p> <p>۱۰. کلاس دهم</p>	<p>۱. کلاس اول</p> <p>۲. کلاس دوم</p> <p>۳. کلاس سوم</p> <p>۴. کلاس چهارم</p> <p>۵. کلاس پنجم</p> <p>۶. کلاس ششم</p> <p>۷. کلاس هفتم</p> <p>۸. کلاس هشتم</p> <p>۹. کلاس نهم</p> <p>۱۰. کلاس دهم</p>

استاد و هیئت مدیره: آقا تقی زاده
معاون و سرپرست: آقا رحیمی
مدرسه: هنرستان دولتی ایران و شوروی

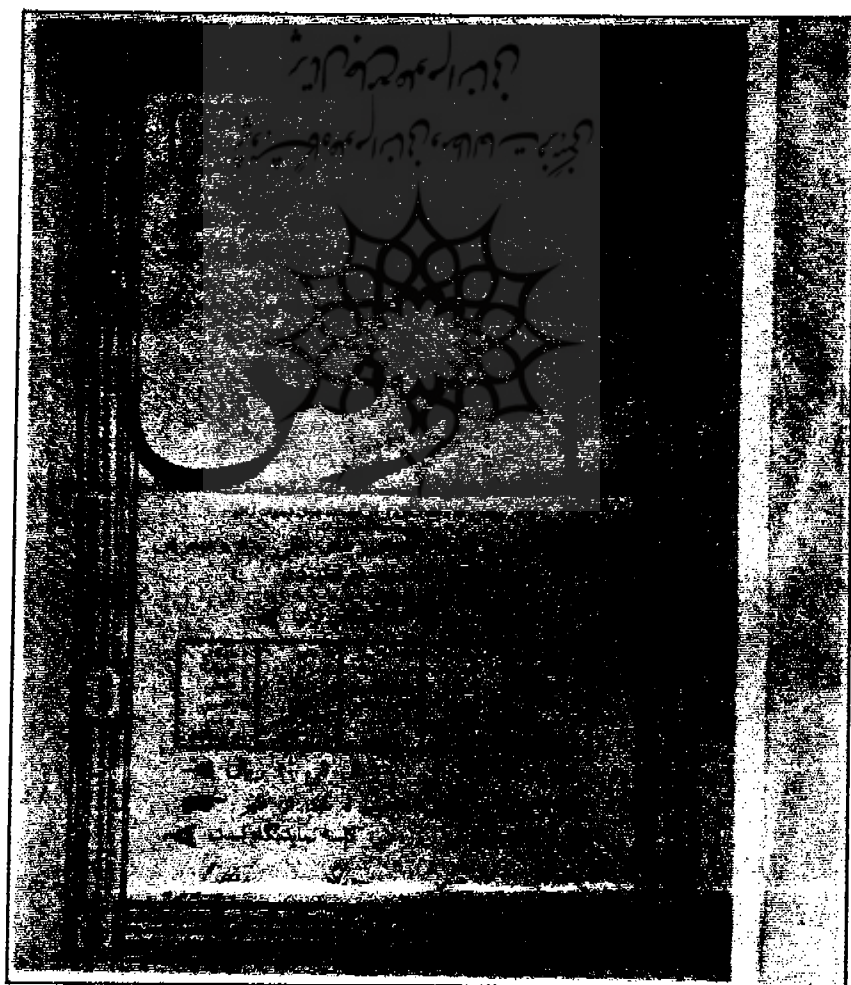
استاد و هیئت مدیره: آقا محمد زاده
معاون و سرپرست: آقا رحیمی
مدرسه: هنرستان دولتی ایران و شوروی

استاد و هیئت مدیره: آقا محمد زاده
معاون و سرپرست: آقا رحیمی
مدرسه: هنرستان دولتی ایران و شوروی

روز پنجشنبه ۱۰ اسفند ماه ۱۳۲۳، مطابق ۱ مارس ۱۹۴۵ در تماشاخانه شیر و خورشید سرخ به وسیله تئاترال انجمن اجرا شده است.

دومین نمایشنامه از سری برنامه‌های اعلام شده، اجرای نمایشنامه ناموس است. نمایشنامه ناموس نوشته الکساندر شیروان‌زاده در تاریخ‌های ۱۰ و ۳۰ فروردین ۱۳۲۴ در تماشاخانه شیر و خورشید سرخ به رهبری و مدیریت عبدالله زاده فریور و با کارگردانی صمد صباحی اجرا شده است.

روز جمعه ۱۰
فروردین ۱۳۲۴

نمایش روز
نمایش یا شکوه

در نمایشگاه شیر و خورشید سرخ
از طرف هیئت هنر پیشکن آکتورال درام و اپرت روابط
فرهنگی ایران و شوروی با اشتراک ۶۰ نفر آرتیست و آکتورس
با دکور تازه و مجلل بهترین تماشا گذاشته خواهد شد

ناموس

در هر روز از ساعت ۱۰ تا ۱۲ ظهر
در هر روز از ساعت ۱۲ تا ۱۴ ظهر

بدیهی است اهالی محترم از موقع استفاده نبوده و در تماشا
و خرید بلیط بهمدیگر سبقت خواهند نمود

شروع نمایش ساعت ۴ بعد از ظهر

فروش بلیط هر روز در گیشه نمایشگاه است

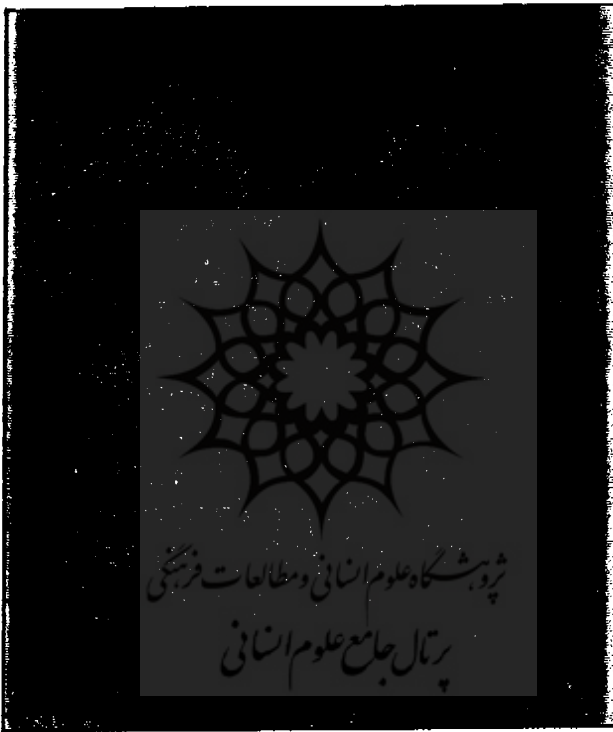
قیمت بلیط از ۶۰ ریال الی ۱۰۰ ریال

تئاتر ملی ایران
تهران - خیابان ولیعصر
تلفن ۳۰۰۰

کمدی موزیکال آرشین مال آلان سومین اجرا در سال ۱۳۲۴ است. این اپرت در روز جمعه ۲۱ اردیبهشت ماه ۱۳۲۴ به مدیریت عبدالله زاده فریور و با کارگردانی صمد صباحی به معرض تماشا گذاشته شده است.

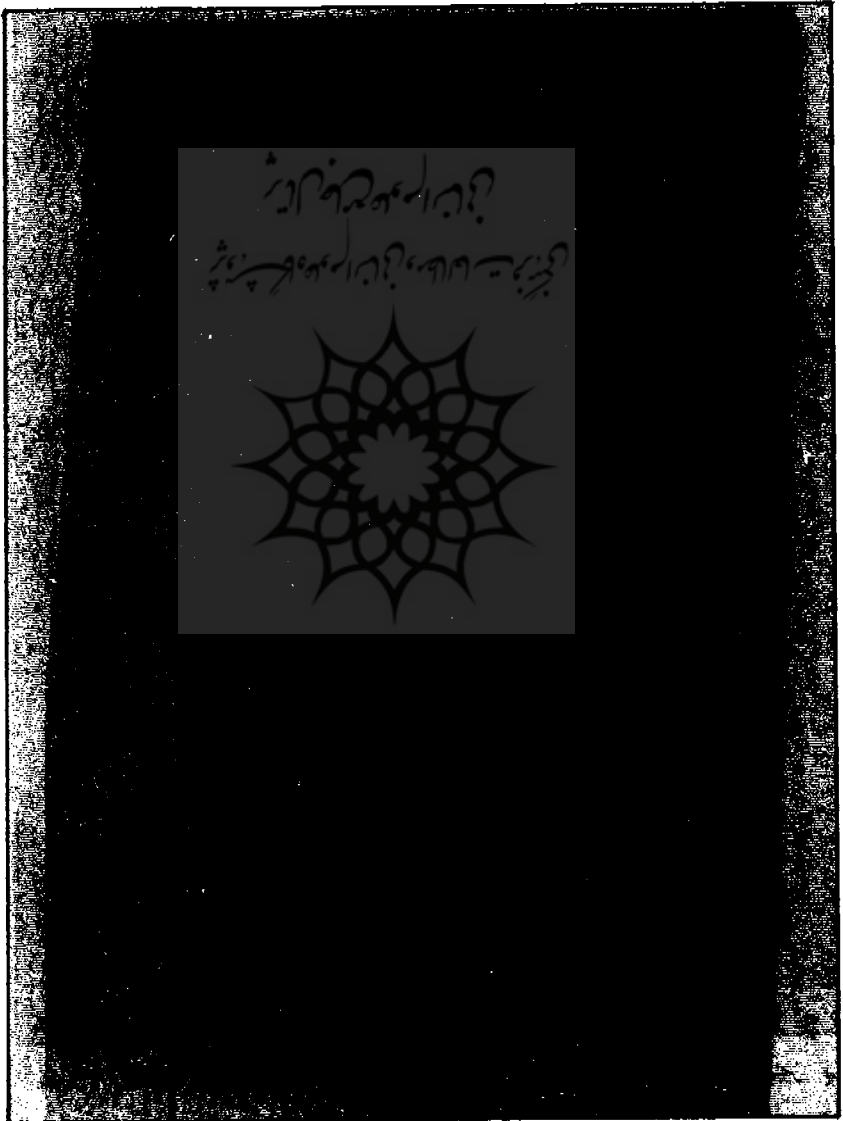
نمایش مجلل و با شکوه		روز جمعه ۲۱ اردیبهشت ماه ۱۳۲۴
<p>از طرف نمایشگاه ملی پیشگان درام و اپرت انجمن روابط ایران و شوروی</p> <p>نمایشی که پس از صد بار نمایش در هر گوشه آید و بهترین نمایشات میباشد با لباسهای تازه و عالی و عالی و عالی خود آگورال تهیه شده با دکورهای تازه به معرض تماشا گذاشته میشود</p>		
<h1>آرشین مال آلان</h1>		
<p>در چهار روز در تمام شهر تبریز</p> <p>مخصوصاً در پرده آخر مجلس عروسی بطور عالی و دلپذیر مزین شده و از طرف دوشیزگان رقص و یک دوشیزه آواره خوان که اخیراً وارد شده اند رقصهای گوناگون به معرض تماشا گذاشته خواهند شد</p> <p>قیمت بلیط از ۶۰ ریال الی ۲۰۰ ریال</p> <p>محل فروش بلیط هر روز در کیشته نمایشگاه است</p> <p>شروع نمایش ساعت چهار بعد از ظهر</p>		

چهارمین سند این دوره «اللی یاشندا جوان»^۷ اثر ذوالفقار حاجی بیگوف است. این کمدی روز جمعه ۲۸ اردیبهشت ماه ۱۳۲۴ در تماشاخانه شیروخورشید سرخ به مدیریت عبدالله زاده فریور و با کارگردانی صمد صباحی اجرا شده است.

پنجمین نمایش در سال ۱۳۲۴ اجرای نمایشنامه «سویل» اثر درام نویس معروف آذربایجان شوروی است که روز جمعه ۱۱ خرداد در دو سئانس به اجرا درآمده است و سئانس اول اجرا، قبل از ظهر و مخصوص بانوان بوده، و سئانس دوم بعد از ظهر مختص آقایان به اجرا درمی آمده است. این نمایشنامه با مدیریت عبدالله زاده فریور و با کارگردانی صمد صباحی اجرا شده است. نمایشنامه «سویل» مجدداً در

تاریخ یکم تیرماه ۱۳۲۴ توسط «تئاترال انجمن» به معرض
تماشای عموم درمی آید.

فصلنامه کاتر

سویل

قیمت بلیط از ۶۰ ریال الی ۱۰ ریال

محل فروش بلیط هر روز در کتبه نمایشگاه است

شروع نمایش ساعت ۵ بعد از ظهر

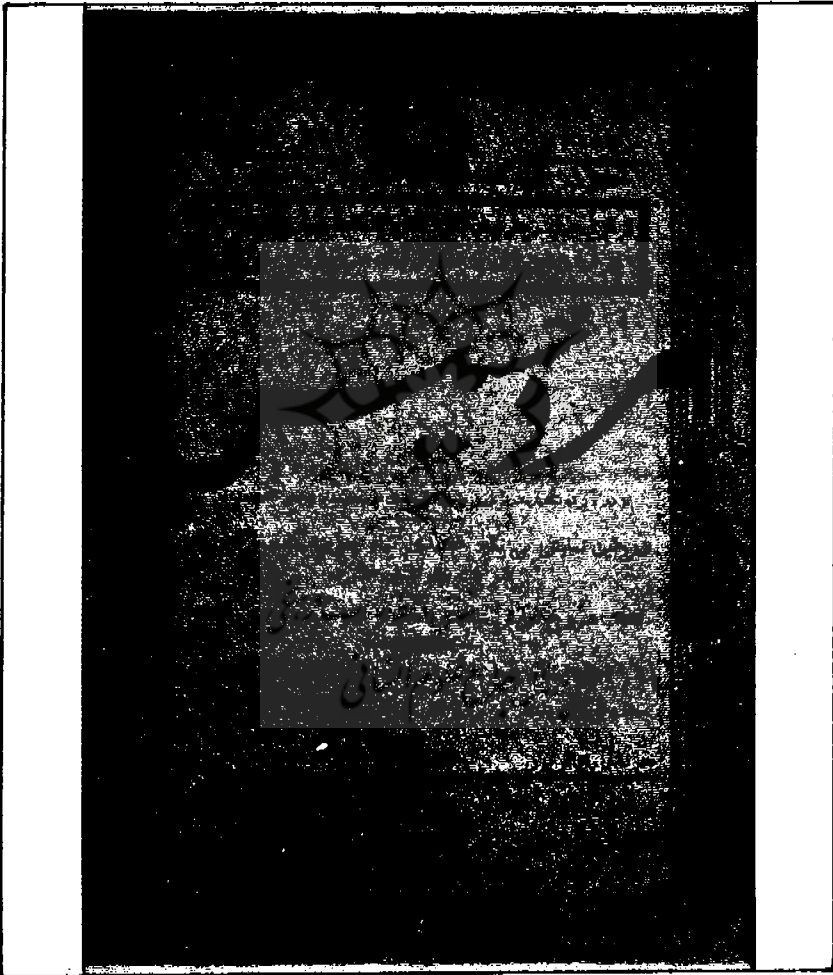
ششمین نمایشنامه که توسط هیئت هنرپیشگان درام و اپرت انجمن روابط فرهنگی ایران و شوروی شعبه تبریز به معرض نمایش گذاشته شده است، نمایشنامه «هجوم دوام میکند» اثر ثابت رحمان درام نویس آذربایجان شوروی است.

این نمایشنامه روز جمعه ۲۵ خرداد ۱۳۲۴ در تماشاخانه شیروخورشید سرخ یا مدیریت عبداللهزاده فریور و با کارگردانی صمد صباحی روی صحنه آمده است.

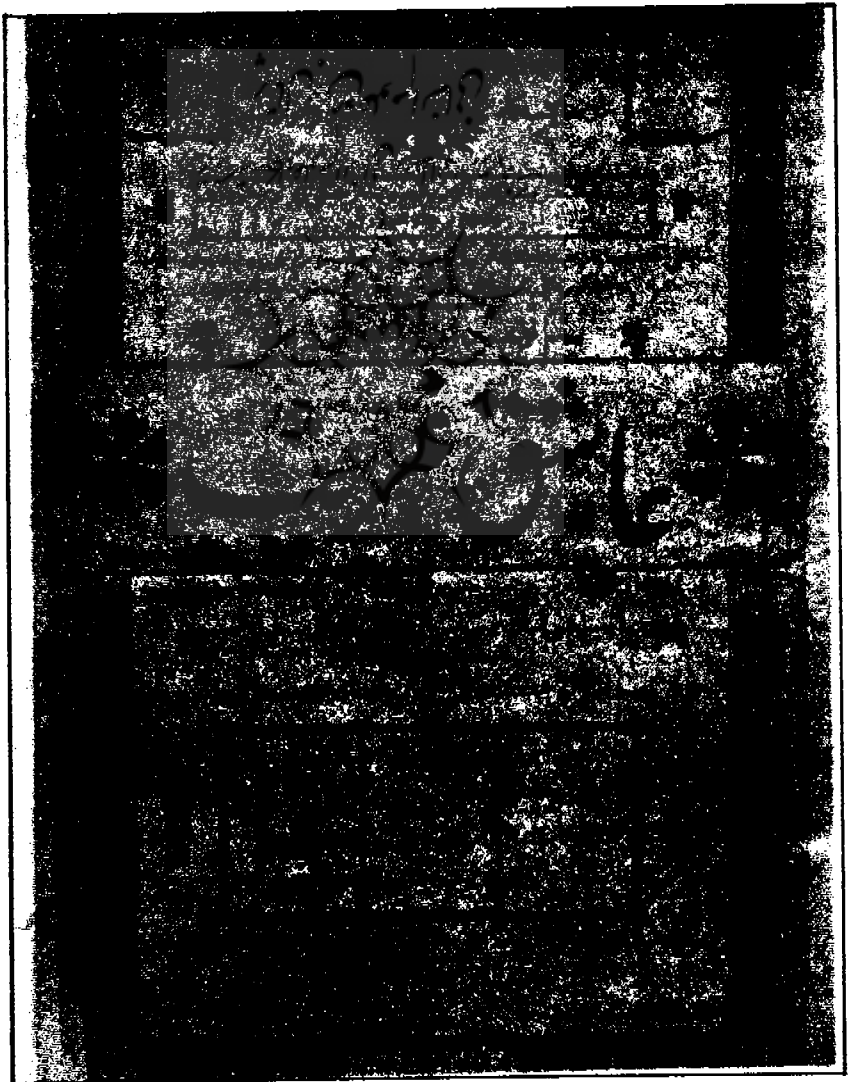
هفتمین نمایشنامه از سری نمایشنامه‌های اجرا شده توسط «تئاترال انجمن» اجرای نمایشنامه «مرد خسیس» اثر میرزا فتحعلی آخوندزاده است. این نمایشنامه روز جمعه

مرداد ماه ۱۳۲۴ در تماشاخانه شیر و خورشید سرخ با مدیریت عبدالله زاده فریور و کارگردانی صمد صباچی اجرا شده است.

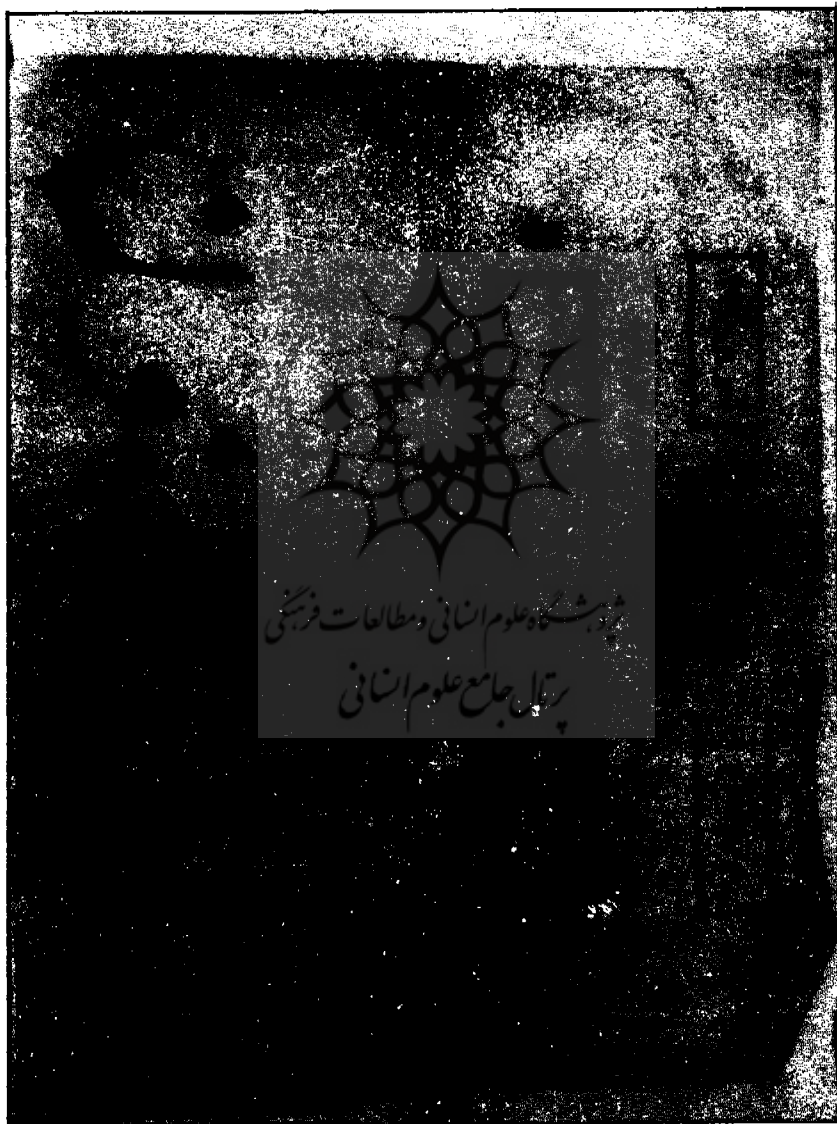

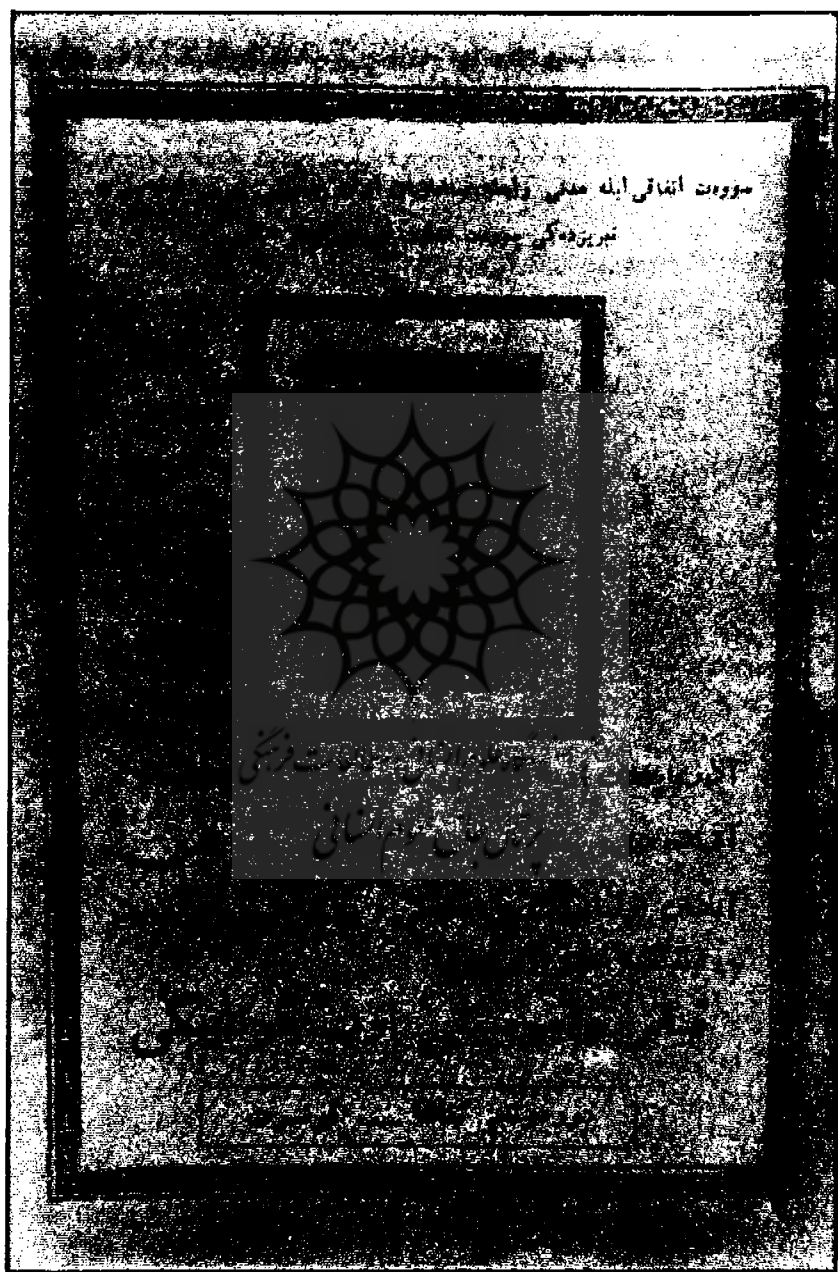
کمدی موزیکال «عاشق غریب» هشتمین نمایشی است که توسط «تئاترال انجمن» و خانه فرهنگ شوروی در چهار پرده و هشت صحنه به معرض تماشا گذاشته شده است. عاشق

غریب توسط ذوالفقار حاجی بیگوف نوشته شده و با مدیریت
 عبداللهزاده فریور و کارگردانی صمد صباحی در تاریخ ۲۶
 مرداد ۱۳۲۴ در تماشاخانه شیر و خورشید سرخ به اجرا
 درآمده است.

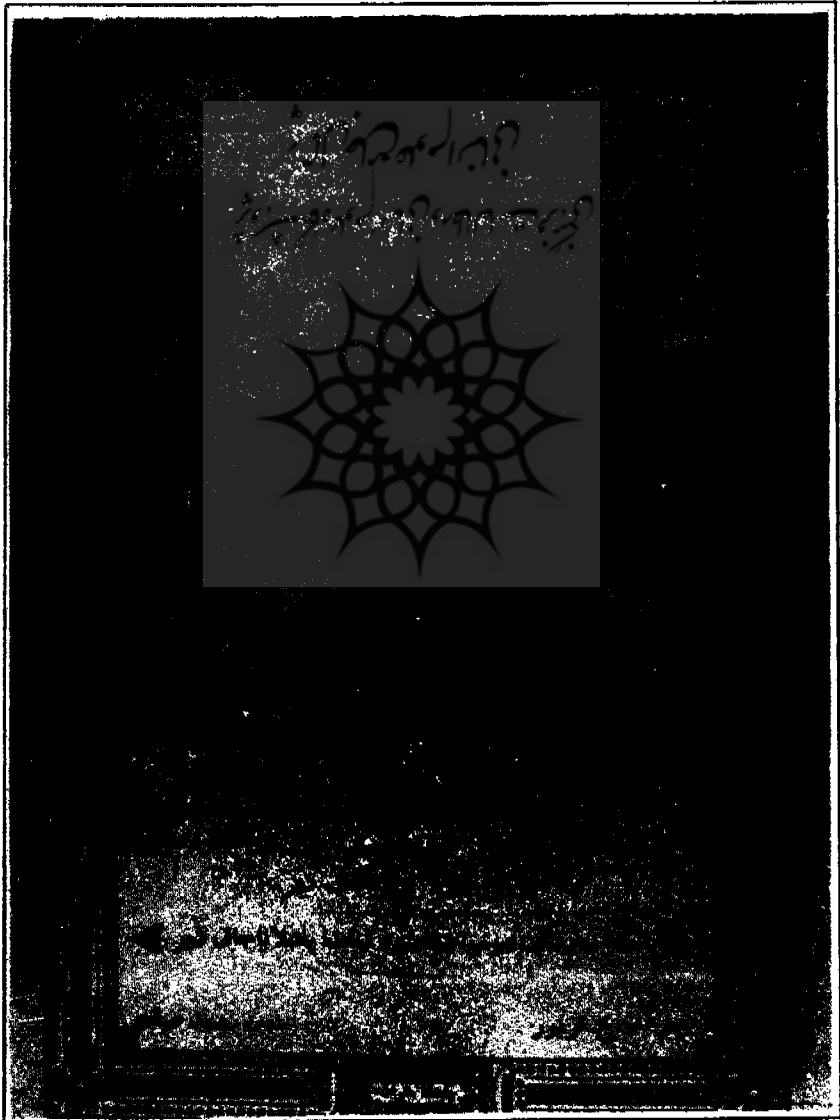

«لیلی و مجنون» نهمین نمایشی است که «تئاترال انجمن» و خانه فرهنگ شوروی در تاریخ ۲ شهریور ۱۳۲۴ به صحنه آوردند. این نمایش فقط برای بانوان به اجرا درآمده است.

این اپرا نیز به مناسبت جشن مربوط به عزیز حاجی بیگوف در تاریخ ۲۷ شهریور ۱۳۲۴ با مدیریت عبدالله زاده فریور و کارگردانی صمد صباحی به صحنه آمد.

اپرای «لیلی و مجنون» دوازدهمین نمایشی است که هنرمندان تئاتر تبریز به مناسبت تجلیل از مقام هنری عزیز حاجی بیگوف در تاریخ ۳ شهریور ۱۳۲۴ در تماشاخانه شیر و خورشید سرخ به اجرا درآوردند.

۲۰ شهریور ۱۳۲۴

(شیر و خورشید صحنه سیاه)

۱۱ - سال ۱۳۲۴

حیوتمه اتقانی ایله مناسبت رابطه محالان ایران جمعی تبریز ۱۳۲۴ میل و ۲۰ شهریور ۱۳۲۴ میل سوویت طایفه اپرای تبریز

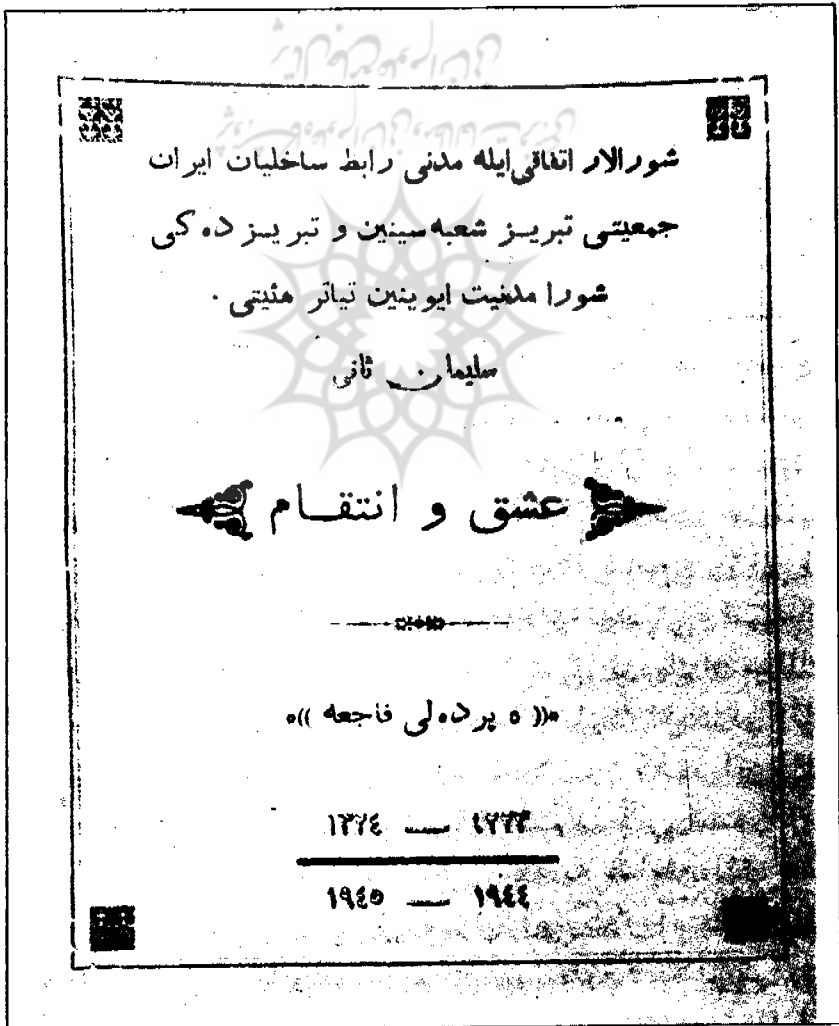
آذربایجان اویدراسینین بایسی بویوک بئگ کاکر
اجتماعی خادم، نشاندار آلاؤمینی
عزیز حاجی بیگوفین ۱۰ ایللیگی
یارادجیلشین، ۱۰ ایللیگی جشن بلاسیطه بئگ کاکرین

لیلی و مجنون

لیلی و مجنون

آذربایجان اویدراسینین بایسی بویوک بئگ کاکر
اجتماعی خادم، نشاندار آلاؤمینی
عزیز حاجی بیگوفین ۱۰ ایللیگی
یارادجیلشین، ۱۰ ایللیگی جشن بلاسیطه بئگ کاکرین

آخرین (سیزدهمین) نمایشی که توسط «تئاتر ال انجمن» و خانه فرهنگ شوروی به روی صحنه آمده است، نمایشنامه «عشق و انتقام» اثر سلیمان ثانی آخوندوف است. این نمایشنامه با مدیریت عبداللهزاده و با کارگردانی صمد صباحی در سال ۱۳۲۴ به معرض تماشا گذاشته شد.

بعد از پایان یافتن جشن ده روزه هنرمندان تئاتر تبریز که به مناسبت شصتمین سال تولد و چهلمین سال فعالیت عزیز حاجی بیگوف برپا شده بود، جمعی از معارف دوستان شهر تبریز به عزیز حاجی بیگوف هنرمند یکتای زمان، به عنوان تبریک و قدردانی از زحماتش در عالم موسیقی ملی و خلق آثار نمایشی، تلگرافی به شرح زیر به وی ارسال داشتند:

جناب عزیز حاجی بیگوف

موسیقی دان بزرگ و آکادمیک آذربایجان

امروز به مناسبت شصتمین سال تولد و چهلمین سال فعالیت شما در راه ترقی موسیقی آذربایجان بنا به دعوت انجمن روابط فرهنگی ایران و شوروی شعبه تبریز و خانه فرهنگ شوروی به اشتراک موسیقی دانها و ادبا و شعرا و نقاشان و روشنفکران تبریز جشن باشکوهی تشکیل یافت. استاد محترم! انعکاس آثار شما از سالهای خیلی پیش از این ما را مفتون ساخته بود. بر اثر فعالیت حیرت بخش چهل ساله شما موسیقی آذربایجان بقدری راه ترقی پیموده و به موفقیتها نایل آمده که موسیقی آذربایجان در جهان مقام شامخی را احراز نموده است. استعداد و ذکای شما در فن موسیقی، صدای نیرومند موسیقی آذربایجان را به شرق نزدیک و ممالک اروپا رسانیده بویژه برای مردم آذربایجان ایران آثار جاویدان شما بسیار طبیعی و عزیز است چون که در این آثار آرزو و امیدها و شادی و غم همان ملت منعکس است.

استاد محترم! در عرض ۵۵ روزیکه به نمایش آثار شما در تبریز اختصاص یافته بود میزان اهمیت و اعتبار آثار شما برای مردم آذربایجان به نحو روشنی معلوم و مسلم گردید. نمایشنامه های «لیلی و مجنون» و «آرشین مال آلان» و «اصلی

و کرم» و سایر آثار شما که در صحنه‌های تبریز به نمایش داده شد بی‌نهایت مورد حسن قبول قرار گرفت و مخصوصاً پیس «کوراوغلی» که از شاهکارهای جاویدان شماس است در حافظه کسانیکه آن را در تبریز تماشا کردند نقشی پایدار و ابدی است...

استاد محترم! ما با مسرت و افتخار بی‌نهایت این ترقی و پیشرفت شما را تلقی کرده و امروز که مصادف با سال تولد شماس بنام هنرهای زیبای مردم آذربایجان برای شما عمر طولانی و موفقیتها آرزو می‌کنیم.

امضاکنندگان: نیک‌جو کفیل استانداری، صفوت، اقبال آذر، علی‌اکبر صدقیانی، عطائی، مهندس قهرمانی، شفیع‌زاده، حسین حریری، سلیمی، موزع‌زاده، لیلا محسن‌پور و...^۸

بعد از پایان یافتن جشن ده روزه هنرمندان تئاتر تبریز که به مناسبت قدردانی از زحمات عزیز حاجی بیگوف در عالم موسیقی و نمایش انجام گرفت، «تئاترال انجمن» و خانه فرهنگ شوروی آثار اجرا شده از «عزیز» را به شهرستانهای اطراف آذربایجان ایران می‌برند. مجله شفق در مورد این سفر تئاتری چنین می‌نویسد:

«تئاترال انجمن روابط فرهنگی ایران و شوروی شعبه تبریز و خانه فرهنگ شوروی در خلال روزهای ۲۵ سپتامبر تا ۲۵ اکتبر سال ۱۹۴۵ سفری به شهرها و روستاهای آذربایجان و کردستان ایران داشته است، این گروه در طول مسافرتش در شهرهای مراغه، میاندوآب، مهاباد، نقده، اشنویه، ارومیه، شاهپور، ماکو، خوی، مرند و آذرشهر، برای بیش از سی‌هزار تماشاچی کنسرت و برنامه‌های هنری

متنوع ارائه داده است. سفر گروه تئاتر تبریز، همچون واقعه‌ای بزرگ در ساحة فرهنگ آذربایجان و کردستان ایران بشمار می‌آید.

«تاریخچه هنرهای زیبای ایران هرگز تا این زمان سفر هیئتی مرکب از سی نفر را در چنین مسافت طولانی بیاد نداشته است. از دستاوردهای مهم سفر گروه مزبور این واقعیت است که در بعضی جاها، مردم برای اولین بار در عمرشان موفق به تماشای کنسرت و تئاتر می‌شدند، گفتنی است که هزاران نفر از زنان مناطق یاد شده نیز جزو تماشاگران برنامه‌های هنری بوده‌اند و حتی در شهرها نمایشنامه‌هایی با ورودی رایگان برای زنان اجرا شده‌است. سفر گروه تئاتر تبریز در مقام ارزیابی از وجه امتیاز خاصی نسبت به سایر برنامه‌های هنری که تا آن زمان در ایران ارائه گردیده برخوردار است. تا آن زمان اغلب گروه‌ها تنها به برگزاری کنسرت با موسیقی شادی‌آور اکتفا کرده‌اند. در صورتیکه گروه تئاتر تبریز برای اولین بار در شهرهای مختلف اقدام به نمایش آثار دراماتیک نموده و مردم مراغه، مهاباد، ارومیه، خوی، ماکو و مرند آثاری از درام‌نویسان شوروی نظیر سویل، عشق و انتقام و ناموس را تماشا کرده‌اند و به موازات این آثار دراماتیک گروه تئاتر تبریز، اجراهای دیگری نیز داشته است، از قبیل نمایش‌های کم‌دی موزیکال «آرشین مال‌آلان»، «مشهدی عباد» و اپرای «اصلی و کرم» که با استقبال کم‌نظیری مواجه بوده است. اهالی شهر و روستا در هر نقطه‌ای که هنرمندان گروه پای نهاده‌اند، با دسته‌های گل و هدایای گران‌قیمت به پیشوازشان شتافته و از برنامه‌های هنری‌شان با تمام وجود استقبال کرده‌اند»^۹.

با پایان یافتن سفر یاد شده در بالا، زندگی هنری «تئاترال انجمن» روابط فرهنگی ایران و شوروی شعبه تبریز نیز پایان می‌یابد، لیکن «خانه فرهنگ شوروی» هنوز به زندگی خود ادامه می‌دهد. بعد از پایان یافتن زندگی هنری تئاترال انجمن در اواسط سال ۱۳۲۴ اجرای نمایش و نمایشنامه توسط گروه تئاتر دولتی آذربایجان که فرقه دموکرات آذربایجان آنرا تأسیس کرده بود، ادامه پیدا کرد.

تاریخچه تئاتر در تبریز

• با تشکر از خانواده صباچی که اسناد و مدارک بسیاری در اختیار فصلنامه تئاتر قرار دارند.

- ۱- این حکایت دوبار در تئاتر تبریز برای صحنه تنظیم و اجرا شده است.
- ۲- در طول تاریخ تئاتر تبریز تفرقه و جدائی هنرمندان همیشه یکی از عوامل بازدارنده پیشرفت تئاتر بوده است.
- ۳- سووه مدنیت ایوی.
- ۴- اول بار مرحوم بیوک‌خان نخبوانی توانست اختلاف سلیقه میان هنرمندان تئاتر تبریز را در مورد چگونگی برنامه از میان بردارد.
- ۵- پیش از این در مورد شادروان عبدالله‌زاده فریور در فصلنامه شماره ۸-۶ سخن گفته‌ایم.
- ۶- درباره صمد صباچی در شماره‌های آتی فصلنامه تئاتر و در بخش تاریخچه تئاتر تبریز در دوره فرقه دموکرات آذربایجان مفصلاً خواهیم نوشت.
- ۷- جوان پنجاه ساله.
- ۸- مجله شفق، شماره دوم، سال اول، مهر ۱۳۲۴ - سپتامبر ۱۹۴۵.
- ۹- به نقل از مجله شفق، شماره ۲، ۱۳۲۴ شمسی، ص ۹۲ و ۹۳.

پرو، شہد کاه علوم انسانی و مطالعات فرہنگی
پرتال جامع علوم انسانی